

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

lijk verzadigd van vakinformatie en kwam de afsluitende borrel op een goed moment. Het was een geslaagde en goed georganiseerde dag.

Esther Swart

Literatuur

Bögels, Susan (2003). Systeemtherapeutische interventies bij kinderen met angststoornissen. *Kind en Adolescent*, nr. 23, 337-352.

Multiple Family Therapy

Master class door Eia Asen. Georganiseerd door De Vonk te Amsterdam in samenwerking met het landelijk kenniscentrum Cogis, op 13 januari 2006 in Felix Meritis, Amsterdam

De eendaagse workshop 'Multiple Family Therapy' werd georganiseerd naar aanleiding van de recente start van een nieuwe dagbehandeling bij De Vonk te Amsterdam, de meergezinsdagbehandeling voor complex getraumatiseerde vluchtelingengezinnen. Bij het oriënteren op de verschillende methodieken stuitte men bij De Vonk op de internationaal befaamde Marlborough Family Service in Londen. Al meer dan dertig jaar wordt daar systemisch gewerkt met gezinnen met complexe en veelsoortige problematiek, onder andere seksueel misbruik, huiselijk geweld, eetstoornissen en ernstige psychiatrische problematiek. De door de Marlborough verder ontwikkelde *multiple family therapy* is een methode die gezinnen helpt om uit een vaak chronische toestand van hulpeloosheid te komen door middel van de mobilisatie van eigen kracht en creativiteit.

De masterclass werd gegeven door Eia Asen, psychiater, systeemtherapeut en medisch directeur van de Marlborough Family Service. Oorspronkelijk afkomstig

uit Berlijn emigreerde Asen 35 jaar geleden naar Engeland, waar hij lange tijd als psychiater verbonden was aan het Maudsley Hospital en als hoofddocent aan het Institute of Psychiatry. Hij is schrijver en coauteur van zeven boeken.

Ondanks de late bekendmaking was er een redelijk goede opkomst van ongeveer dertig deelnemers, afkomstig uit het gehele land. Felix Meritis en de faciliteiten bleken uitstekend, met een mooie zaal, goede akoestiek en een heerlijke lunch. Het was alleen een beetje fris in het begin.

Het zal duidelijk zijn dat het labelen van een workshop als *master class* het niet geringe risico met zich meebrengt dat de naar voren geschoven *master* genadeloos van zijn voetstuk kan storten. Gelukkig gebeurde dat niet. Asen bleek een sympathieke, charismatische maar toch zeer bescheiden man die in charmant Engels met een licht Duits accent deze zeer interessante workshop presenteerde. Hij begon met een schets van de Marlborough Family Service, een organisatie die inmiddels is uitgegroeid tot 55 werknemers die samen 800 nieuwe verwijzingen per jaar verwerken. Er wordt multidisciplinair gewerkt, en de overgrote meerderheid van de werkers heeft een volledige systemische training gehad. De Marlborough heeft niet alleen een lokale en nationale rol, maar geeft ook internationaal trainingen en helpt over geheel Europa met het opzetten van voorzieningen. Ook in de begintijd van de

Marlborough werden al expliciet internationale links en samenwerkingsverbanden gelegd, onder meer door mensen als Minuchin, Cecchin en Boscolo uit te nodigen consultatie te geven. Tijdens de workshop werd al snel duidelijk dat men ondanks deze grote namen allerm minst vanuit een ivoren toren of met een luxe populatie werkt. Het werkgebied bestrijkt een aantal wijken in centraal Londen, met een relatief arme en etnisch zeer gemengde populatie waarvan 60 tot 70% van voornamelijk Aziatische en Afro-Caribische afkomst is. Vanwege die diversiteit van culturen werkt de organisatie met tolken die een vast dienstverband hebben en met wie veel wederzijdse training plaatsvindt. Een duidelijk verschil dus met de Nederlandse situatie, waar tolken doorgaans op afroep werken en expliciet afzijdig blijven van het therapeutisch proces. Gezinnen die bij de Marlborough komen, presenteren zich vaak met complexe problematiek rond eetstoornissen. In het verleden heeft Asen de gehanteerde methodiek echter ook toegepast bij psychosen.

Na zijn inleiding kwam Asen tot de sappige kern van de workshop, het hoe en waarom van de *multiple family therapy*. Er is een centrale vraag, namelijk: wat is de context die we moeten zien en verkennen om te kunnen werken met de dilemma's die ons voorgelegd worden? Het was interessant om die diverse contexten te verkennen, zoals het 'wie' (wie is relevant, welke families, welke professionals?), het tijdsaspect (wanneer, hoe frequent, hoe lang, waarom?), de plaats (waar zie je de families, waarom?), de activiteit (wat doe je en waarom?) en de modaliteit (welke benadering, uit welke theoretische modellen?). Ronduit fascinerend echter was het om te horen hoeveel controle en macht de therapeuten expliciet bij de gezin-

nen leggen. Zo werken ze bijvoorbeeld op verzoek bij de gezinnen thuis en hebben ze zelfs gesprekken gevoerd met gezinsleden die niet binnen wilden komen, in de voor de deur geparkeerde auto. Ze zijn zeer flexibel in welke methodiek ze gebruiken en hoe lang ze met de therapie doorgaan.

De multiple gezinsgroepen vinden plaats in het centrum. Een centraal principe is dat de therapeut niet de 'expert' is; de gezinnen zelf worden beschouwd als degenen die de oplossingen voor hun problemen en dilemma's in zich meedragen. Ze beschikken over unieke kennis en, als ervaringsdeskundigen en lotgenoten, over een positie die professionele therapeuten niet hebben. Van daaruit werken de gezinnen met en voor elkaar. De behandelcultuur is er een waarin standaardverwachtingspatronen over hoe behandeling er uit ziet en hoe patiënten en therapeuten zich ten opzichte van elkaar dienen te gedragen, doorbroken worden. De rol van de aanwezige therapeuten is vooral faciliterend. De gezinnen leren dat ze ook echt de expert zijn, dat ze daadwerkelijk nieuwsgierig naar elkaar mogen zijn, dat ze elkaar echt iets te bieden hebben. Asen beschreef dit als 'creating the context for change'.

Wat is dan het verschil met zelfhulp? Er is geëxperimenteerd met groepen waar therapeuten zich volledig terugtrokken, maar dat werkte niet. De groepen zijn vrij groot, tot meer dan twintig personen, zes à zeven gezinnen wordt als ideaal beschouwd en vier als minimum. Dan is een facilitator van belang. De aanwezige therapeuten kunnen door de gezinnen op zeer diverse wijze gebruikt worden—zo kunnen ze bijvoorbeeld worden aangesproken op hun specifieke expertise (bijvoorbeeld psycho-educatie over medicatie). Ook garandeert hun aanwezigheid veiligheid, of worden ze gebruikt als scheidsrechter. Ten slotte bewaken de

therapeuten de juiste mix van structuur (bijvoorbeeld oefeningen) en vrije reflectie (gestuurd door de gezinnen zelf).

De Marlborough gebruikt een veelheid aan werkvormen. Gezinnen gezamenlijk laten koken, bijvoorbeeld, want koken schept een band. Of alle aanwezigen een gezinsbeeld laten maken en merken dat als de gezinnen elkaar daarop gaan bevragen, zij vanzelf circulaire vragen gaan stellen. Een oefening die Asen beschreef was de zogenaamde 'hersenscan', waarbij alle gezinsleden een plaatje krijgen van hersenen met 'gaten' met de vraag daar alle angsten en zorgen van moeder in te stoppen. Moeder wordt gevraagd wat zij denkt dat de verschillende gezinsleden er voor haar in zullen stoppen. Dit wordt dan binnen het gezin én binnen de groep besproken. Ook de manier waarop Asen seksueel misbruik als thema neerzet terwijl hij de ouders expliciet in de ouderlijke positie houdt, was mooi om te zien.

Asen hecht er veel waarde aan uit de expertpositie te blijven; hij wil immers een reflectief proces op gang brengen. Dat doet hij door met het gezin observaties te delen van gedrag dat hem opvalt en niet functioneel lijkt. Hij vraagt de gezinsleden of zij het gedrag ook niet functioneel vinden, of dit is wat ze willen, of ze er al dan niet gelukkig mee zijn. Dan vraagt hij hen hoe zij dit soort situaties graag zouden zien, en of ze er ervaring mee hebben dat het ook zo, op de gewenste manier, ging. Ten slotte vraagt hij wat zij zouden moeten zeggen of doen om er

voor te zorgen dat het gaat zoals zij graag zouden willen. Met de vraag 'Waarom probeert u dat nu niet' probeert hij hen tot actie aan te zetten.

Zo'n unieke behandelcultuur ontstaat natuurlijk niet zomaar. Binnen sommige van de programma's komen de gezinnen meer dagen per week naar de Marlborough. Vanwege die grote tijdsinvestering is er een eigen *in-house school*. De hoge tijdsinvestering werpt ook een relatief hoge drempel op voor de instroom. Daarom gebruikt het centrum wat men *graduate families* noemt, gezinnen die het programma introduceren bij families die op de nominatie staan voor verwijzing, en die nog niet zeker weten of ze wel mee willen doen.

Het zal duidelijk zijn dat deze workshop zeer nuttig was, wat ook bleek uit de bijzonder goede evaluatie nadien. Binnenkort hoopt De Vonk te publiceren over haar eigen meergezinsdagbehandeling en hoe zij daarbij geïnspireerd is geraakt door de Marlborough groep.

Onno de Boer
Julia Bala

Literatuur

- Asen, E. et al. (2001). *Multiple family therapy: The Marlborough Model and Its Wider Applications*. Karnac Books, London.
- Asen, E. en Schuff, H. (2006). Psychosis and multiple family group therapy. *Journal of Family Therapy*, 28, 58-72.

